

Nr 47.

Av herr Herlitz m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande frågan om uppdelning av finansdepartementet m. m.

Det nya departement, angående vars inrättande Kungl. Maj:t i proposition nr 3 begärt riksdagens yttrande, bör enligt departementschefens mening erhålla benämningen civildepartementet. Förslaget saknar i denna del motive-ring.

Den tilltänkta benämningen — som utmärkt väl hade passat för det 1947 inrättade inrikesdepartementet — är föga lämplig för ett departement med de uppgifter varom nu är fråga. Det skall nästan icke ha några uppgifter gemensamma med det civildepartement som försvann för 30 år sedan. Alltjämt talar man om »civilförvaltningen» såsom en särskild gren av statsförvaltningen liksom om »civila» befattningar och tjänster o. s. v. I lagen om statsdepartementen betecknades ända till 1941 »ärenden rörande den inre civila förvaltningen» såsom en huvudgrupp bland socialdepartementets arbetsuppgifter. Det kan också erinras att ordet »civil» i regeringsformen (§§ 45, 110) användes såsom motsats till »militär». Hur man än i detta sammanhang och andra fattar termen »civil» (den har utan tvivel använts i skiftande betydelser), är det tydligt, att den är utomordentligt vilseledande som beteckning för det nya departementet. Av vad man av ålder betecknat såsom »civila ärenden» eller »civilförvaltning» skall det behandla blott en ringa och föga central del. Å andra sidan är det nya departementet avsett att i mycket stor utsträckning befatta sig med tjänster, som aldrig någonsin räknats eller kunna räknas som civila, nämligen de militära. Vill man invända att det även inom försvarsväsendet finnes någonting som kallas »civilförvaltning», måste svaret bli, att försvarets civilförvaltning visserligen sysselsätter sig med löneärenden men därutöver med en mångfald andra ärenden; därmed ökas den terminologiska förvirringen.

En adekvat och klagörande benämning vore lönedepartementet; det pekar direkt på de för departementet centrala uppgifterna. Det kan visserligen icke hjälpas att benämningen leder tankarna till en stor författares berömda gyckel om »kollegiet för utbetalande av tjänstemännens löner». Men när den byråkrati, som på sin tid var föremål för den radikala samhällssatiren, numera vuxit till en sådan omfattning, att fantasibilden måste bli verklighet, har man att acceptera detta faktum; det finns då ingen anledning att rygga tillbaka för det rätta namnet. Vill man emellertid invända att departementet är avsett att behandla även andra ärenden än löneärenden, nämligen ärenden om andra avlöningsförmåner än lön, pensionsärenden, ärenden angående för-

handlingsrätt m. m., står — även om denna invändning ingalunda kan anses avgörande — den möjligheten till buds att kalla det »personaldepartementet»; därmed kommer till uttryck, att det skall behandla de väsentligaste av de ärenden som hänföra sig till den statliga och kommunala personalens rättsliga ställning.

Med vad nu anförts har ståndpunkt icke tagits till frågan, huruvida det nya departementet bör komma till stånd eller ej.

Med åberopande av vad nu anförts få vi hemställa,

att riksdagen, om den tillstyrker inrättande av ett nytt departement, uttalar sig för att detta erhåller annan benämning än civildepartementet, förslagsvis lönedepartementet eller personaldepartementet.

Stockholm den 19 januari 1950.

Nils Herlitz.

Georg Andrén.

Gustaf Velandér.

P. G. Lundgren.
